

Restaurering och kompletterande åtgärder inom Långans vattensystem

Länsstyrelsen Jämtlands län 010-225 30 00 jamtland@lansstyrelsen.se

Långans huvudfåra samt prioriterade biflöden

Krokom och Åre kommun. HARO 40.

Projektområde

Långan - Långans Natura 2000-område (SE0720358)

Långan är ett biflöde till Indalsälven och har sina källor i Offerdalsfjällen, Krokoms kommun. Bevarandeplanen omfattar älvens sträckning mellan Landögssjön och utloppet i Indalsälven (Nedre Långan). Nedre Långan, nedströms Landögssjön och till inflödet i Indalsälven, är cirka 36 kilometer lång. Medelvattenföringen vid Landögssjöns utlopp är 33 m³/sek. Älven tillhör habitattypen Större vattendrag (3210) och omfattar huvudälvfåran som utgör Natura 2000-objekt. Vattensystemet är inom dessa delar en ren skogsälv av vildmarks karaktär. Mänskliga nutida bosättningar saknas nästan helt i närområdet, däremot visar ett stort antal arkeologiska lämningar i form av fångstgropar och boplatser att det funnits människor längs älven sedan istiden. Vattensystemet möter olika biotyper, dit hör bland annat fem forsområden, olika former av strömmar, selområden samt partier med flergrenighet. Vissa av forsarna har speciella bottenförhållanden, bland annat Långforsen, genom att kalken lösts upp ur berggrunden av det strömmande vattnet medan andra hårdare bergarter står kvar som kammar och åsar. Ett flertal biflöden bidrar till en mångfacetterad vattenmiljö. Dit hör Åkerån, Gysån, Nävran samt ett antal mindre bäckar. Nedre Långan är till största del omgiven av barrskog men även våtmarker förekommer längs betydande delar av vattensystemet. Där finns bland annat bleke-, rik- och extremrikkärr vilket stärker bilden av en mosaikartad vattenmiljö med älven som nav för den biologiska mångfalden. Ett flertal arter i och längs älven med

biflöden bidrar till ett levande vattensystem. Fiskbeståndet i strömmarna domineras av öring, harr, elritsa samt bergsimpa. Sik, gädda, abborre och lake tillkommer i vattendragets lugnare partier. Biflöden som Åkerån, Gysån och Nävran håller bland annat öring och harr, vilka i dag har möjligheten att fritt kommunicera med Lången via lek- och näringsvandringar. Nedre Lången erbjuder även en god miljö för många däggdjur och fåglar. Bävern har länge haft en livskraftig population i vattensystemet. Habitatarten utter (*Lutra lutra*) har funnits vid älven utan avbrott genom åren i ett svagt bestånd. Strömstaren förekommer rikligt tack vare de många strömsträckorna. I anslutning till Lången häckar bland annat trana, fiskgjuse, blå kärrhök, svarthakedopping, vitkindad gås och lappuggla, samtliga listade i EU:s Fågeldirektiv. Områdets kalkrika berggrund ger en vattenmiljö av hög kvalitet men bidrar även till en rik flora med arter som kärrspira, kung Karls spira, jungfru Marie nycklar och guckusko. Särskilt kan förekomsten av jämtlandsmaskros (*Taraxum crocodes*) uppmärksammas vilken är knuten till älv- och sjöstränder och som bland annat har dokumenterats vid Långforsen. Arten är fridlyst, rödlistad som sårbar, samt karaktärsart för det aktuella Natura 2000-habitatet.

Det rörliga friluftslivet däribland sportfisketurismen är av stor betydelse och skapar förutsättningar för långsiktiga inkomstkällor för bygden. Lången klassificeras som riksintresse för fritidsfisket.

Nästan hela vattensystemet har varit påverkat av rensningar under flottningsepoken. Verksamheten har orsakat förändrad morfologi och förändrade flödesförhållanden. Biotopvårdsåtgärder har genomförts på flera sträckor för att restaurera skadorna som flottningsrensningen orsakat, men mycket arbete återstår.

<i>Huvudfåra</i>	<i>Biflöden</i>
<i>Lången</i>	<i>Ångsjöån</i>
<i>Storån</i>	<i>Örnstolån</i>
<i>Långsån</i>	<i>Åkerån</i>
	<i>Gysån</i>
	<i>Lillån</i>
	<i>Näverån</i>

Orsak till åtgärder

Den negativa påverkan på Lången härrör från flottningsepoken och anläggandet av regleringsdammen vid Landögssjöns utlopp. De rensningar och rätningar som genomfördes har påverkat morfologin och även inneburit minskad kontakt med svämplanet samt sämre livsmiljöer för vattenlevande organismer. På många håll har även sidofåror stängts av med ledarmar av sten och andra konstruktioner för att underlätta transport av timmer. Avsaknad av sidofåror resulterar ofta i förlust av viktiga uppväxtmiljöer för fisk eftersom de i många fall utgörs av mindre och grundare strömvattenmiljöer med lagom vattenhastighet.

Påverkan av vattenreglering och historisk flottning medför att miljö kvalitetsnormen god status inte uppnås. Av samma orsaker uppnås ej heller gynnsam bevarandestatus för Natura 2000-området Lången.

Vad vi vill förbättra

Vi vill i möjligaste mån förbättra hydromorfologin på de aktuella sträckorna som är påverkad av rensningar och rätningar. Stenar och block återförs till vattendragen, lekbottnar återskapas och avstängda sidofåror återöppnas. Variationsrika miljöer återskapas i vattendragen och lämpliga livsmiljöer för fiskar och andra vattenlevande organismer uppkommer. Det är också aktuellt att tillföra lekgrus för fisk på de platser där detta är en bristvara sedan flottledsrensningarna.

Målet är att förbättra statusen på relevanta parametrar inom morfologi och i vissa fall konnektivitet för att möjliggöra att gällande miljö kvalitetsnormer ska kunna uppnås och följas i de berörda vattenförekomsterna. Vi förväntar oss att åtgärderna skapar bättre livsmiljöer för vattenlevande organismer och varaktiga geomorfologiska processer.

Planerade åtgärder och aktiviteter

I planeringsarbetet ingår att förankra åtgärder och söka nödvändiga tillstånd. Utformningen av de faktiska åtgärderna kommer att avvägas mot andra intressen.

De aktiviteter som planeras är i huvudsak;

- Detaljprojektering av åtgärder.
- Inhämtande av nödvändiga tillstånd.
- Återställning av vattendragens form, substrat och strukturer på utvalda avsnitt.
- Konnektivitetsåtgärder vid dammar och vägtrummor.

Planerad uppföljning

Åtgärderna kommer att följas upp med drönarfotografering, elprovfisken, snorkelinventering och inventering av förändringar i morfologin. Uppföljningen genomförs inom ramen för uppföljning av skyddade områden.

I samverkan med

Projektet utförs i samarbete med berörda fiskevårdsområden.

Länkar

[Bevarandeplan för Natura 2000-område Långan](#)